

การบริหารงานของภาวะผู้นำตามหลักสุจริตธรรม

Management of Leadership According to the Principles of Integrity

กชพร ศิริบุตร¹ และ พระมหาสำรอง สณญโต²

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร¹

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น²

Kochaporn Siriboot¹ and Phramaha Samrong Sannato²

The Secretariat of The House of Representatives¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus²

Corresponding Author, E-mail: samrong.sea@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การบริหาร เป็นภาระหน้าที่ของผู้นำที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับคนอื่นโดยดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ ภาวะผู้นำ เป็นภาวะที่ก่อให้เกิดศรัทธาเป็นที่ยอมรับและที่นำพาให้คนอื่นเคลื่อนไหวหรือกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้ ภาวะผู้นำต้องมีสติ ปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถที่ชักนำให้คนทั้งหลาย มาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม ลักษณะและคุณสมบัติของภาวะผู้นำนั้น ต้องมีปัญหา มองการณ์ไกล มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เป็นที่พึ่งพาอาศัยคนอื่นได้ มีการศึกษาดี เฉลียวฉลาด เชื้อมั่นในตนเอง มีหลักสุจริตธรรม ที่สามารถควบคุมความประพฤติที่ชอบตามคลองธรรม ตั้งใจดี ซื่อตรง มีความสุจริตทางกายการทำการสิ่งที่ดีงาม ช่วยเหลือเกื้อกูล สงเคราะห์ประโยชน์แก่ประชาชน ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น สุจริตทางวาจา ด้วยพูดสิ่งที่ดีงาม กล่าวแต่คำสัตย์ พูดแต่คำที่เหมาะสมส่งเสริมสามัคคีมีเหตุผล และสุจริตทางใจ ด้วยคิดสิ่งที่ดีงาม ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะได้อะไร คิดเสียสละ เป็นหลักพุทธธรรมที่ทำให้ผู้นำมีภาวะความเป็นผู้นำที่ประกอบด้วยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับองค์กรในสังคมนั้น ๆ ต่อไป

คำสำคัญ: การบริหาร; ภาวะผู้นำ; สุจริตธรรม 3

* ได้รับบทความ: 12 ธันวาคม 2564; แก้ไขบทความ: 19 มีนาคม 2565; ตอปรับตีพิมพ์: 29 มีนาคม 2565

Abstract

Administration is the duty of the group leader. It's both a science and art in working to achieve goals with others by working towards the objectives. Leadership is a state of faith that is accepted and leads others to move or act in the direction that the leader has set. The leadership must have intelligence, goodness and knowledge that lead people to come together and lead them to a good that pretty.

Characteristics and qualities of that leadership must have the wisdom to expertise to be dependent on there will educated, smart confident in one's self, possessing good conduct in act 3 that can control righteous behavior, good intentions, honesty by doing good thing support Aid for the benefit of the people, do not take advantage of others verbal honesty with good words, honesty and proper words to promote unity and reason, honesty with only good thoughts not focus on the way, but only thinking of sacrifice. It is a Buddhist doctrine that give leaders a leadership that consist of Dhamma. It is also to be a good role model for organizations in that society.

Keywords: Administration; Leadership; Good Conduct In Act 3

บทนำ

สังคมมักถูกชี้นำโดยเจตจำนงของผู้นำเพราะผู้นำเป็นผู้ที่มีบทบาทในการวางแผนงานกำหนดนโยบายในการที่จะนำพาสังคมไปสู่เป้าหมายและผู้นำที่ได้นั้นต้องมีคุณสมบัติตามพุทธธรรม จะทำให้ผู้ตามเกิดความเชื่อมั่น และให้ความร่วมมือในการดำเนินงานเพื่อจะนำสังคมไปสู่เป้าหมายร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพที่จะนำบุคคลได้นั้นนับว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญมาก กลุ่มใดได้ผู้นำที่มีภาวะผู้นำที่ดี สมาชิกในกลุ่มนั้นก็พลอยดีไปด้วย ในทางตรงกันข้ามสังคมใดได้ผู้นำที่ไม่ดี สมาชิกในกลุ่มนั้นย่อมประสบกับความลำบาก ปัญหาเกี่ยวกับผู้นำ ที่บริหารงานอย่างไม่มีเอกภาพไม่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกันใช้อำนาจโดยมิชอบเพื่อแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนและพวกพ้องและยึดหลักประโยชน์นิยมเป็นใหญ่โดยไม่คำนึงถึงความอยู่รอดขององค์กรหรือคนในสังคมส่วนใหญ่ เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมทำให้เกิดสภาพการณ์ของภาวะผู้นำที่ไม่ดีเกิดขึ้นในสังคม กล่าวคือเป็นปัญหาเกี่ยวกับการขาดซึ่งคุณธรรมจริยธรรมอันเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของการเป็นผู้นำที่ดี จึงทำให้กลไกของการบริหารงานล้มเหลว ซึ่งย่อมมีผลกระทบต่อความเสื่อมและความเจริญขององค์กร และบางครั้งอาจส่งผลทำให้เกิดความล่มสลายแก่องค์กรหรือสังคมนั้น ๆ (สุรศักดิ์ ม่วงทอง, 2543 : ก)

ดังนั้น ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้คุณธรรม เพราะคุณธรรมนี้เปรียบเหมือนเข็มทิศกำหนดทิศทางของสังคมเป็นเครื่องนำทางที่ดี จะช่วยประคับประคองความเป็นไปของบุคคลในสังคมให้ถูกต้องเหมาะสม และเป็นธรรมที่ผู้นำทุกระดับจะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นในจิตใจเพื่อเป็นเครื่องชี้นำไปสู่ความเจริญ หลักธรรมในพระพุทธศาสนาถือได้ว่าสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะสอนให้คนเข้าใจถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นและสามารถเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้น สอนให้คนเป็นคนดีมีศีลธรรม ทั้งยังสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานและการบริหารงานในยุคปัจจุบัน ธรรมศึกษาออนไลน์ (2564) คือเป็นธรรมที่ทำให้บุคคลประพฤติสุจริตด้านกาย ด้านวาจา และด้านใจ ฉะนั้น จึงต้องนำหลักสุจริตธรรมมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับการบริหารงานตามหลักสุจริตธรรมของภาวะผู้นำ เพื่อจะช่วยให้การทำงานหรือการบริหารงานประสบผลสำเร็จ เสริมสร้างความมั่นคงของการพัฒนาองค์กร และเสริมสร้างจิตใจของบุคลากรในองค์กร เป็นพลังในการต่อต้านคอร์รัปชั่น และการประพฤตินิยมขบในการบริหารจัดการในองค์กรนั้น ๆ ต่อไป

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนจึงมีความต้องการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือสุจริตธรรม เพื่อปรับใช้ให้เข้ากับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานตามหลักสุจริตธรรมของภาวะผู้นำในองค์กร ให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงาน

เดมส์คีย์ ทงอินทร์ (2547 : 37) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารไว้ว่า การบริหารรัฐกิจได้รับการยอมรับว่าเป็นศาสตร์ทางการบริหารมากขึ้น

เนตร์ พัฒนยาวิราช (2546 : 8) เขียนในหนังสือเรื่อง การจัดการสมัยใหม่ว่า แนวคิดทางการบริหารของ เฮนรี ฟาโย ผู้เป็นบิดาของทฤษฎีการจัดการปฏิบัติการ หรือบางทีก็ถือกันว่าเป็นบิดาของการบริหารจัดการสมัยใหม่ เชื่อว่าการบริหารนั้นเป็นเรื่องของทักษะและสนใจศึกษาองค์การโดยรวมและมุ่งเน้นที่กิจกรรมการจัดการ (Organizing) ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมห้าอย่าง คือ การวางแผน (Planning), การจัดองค์การ (Organizing), การบังคับบัญชา (Commanding), การประสานงาน (Coordinating), และการควบคุม (Controlling) หรือ POCCE พบว่าพนักงานมีผลผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องมาจากการมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน การตระหนักในมิตรภาพ และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นวิถีทางที่ทำให้ประสบความสำเร็จในองค์การ

ธงชัย สันติวงษ์ (2537 : 26) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า การบริหาร หมายถึงภาระหน้าที่ของผู้นำของกลุ่ม ซึ่งจะต้องจัดการให้ทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวคน และวัตถุสามารถประสานเข้าด้วยกันเพื่อร่วมกันทำงานเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพได้และขณะเดียวกันจะต้องจัดการนำองค์การให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างดีที่สุด

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้นำของกลุ่ม เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการทำงาน ให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับคนอื่นดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างร่วมกัน

ความสำคัญของภาวะผู้นำกับสุจริตธรรม 3

สุจริต มาจากบาลีว่า “สุ ฺ บทหน้า” แปลว่า “ดี งาม และ ง่าย” และ “จร ฺ ธาตุ” แปลว่า “ประพฤติ” รวมเป็น “สุจริต” แปลรวมกันว่า “ความประพฤติดี, ความประพฤติงาม, และการประพฤติปฏิบัติในวิถีที่เรียบง่าย การประพฤติดี งาม และ ง่าย นั้น สะท้อนผ่าน 3 มิติ คือ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 17/439/363-364)

(1) กายสุจริต เป็นการประพฤติดี และงดงามทางกายโดยงดเว้นจากการไม่เบียดเบียน และฆ่าสัตว์ (ปาณาติบาต) การไม่แย่งชิง คดโกง ยักยอก และลักพาสิ่งของที่เจ้าของมิได้อนุญาต (อทินนาทาน) และการประพฤติผิดในเรื่องกามคุณจนขาดความสำรวมระวัง (กามเมสุมิฉฉาจาร)

(2) วชิสุจริต เป็นการประพฤติดี และงดงามทางกาย โดยการงดเว้นจากการพูดเท็จ และบิดเบือนเพื่อให้มา หรือให้บุคคลอื่นในทางที่ผิด (มุสาวาท) การพูดจาเหน็บแนม และส่อเสียดบุคคลอื่น (ปุสุณวาจา) การพูดคำหยาบคายเพื่อให้คนอื่นเจ็บใจ (ผรุสวาจา) และการพูดจาเพื่อจ้อ หาสาระมิได้จากการพูดเหล่านั้น (สัมผัปปลาปะ)

(3) มโนสุจริต เป็นการประพฤติดี และงดงามทางจิตใจ โดยการไม่เพ่งเล็งที่จะแสวงหาช่องทางเพื่อให้ทรัพย์สินสมบัติของคนอื่น (อนภิขณา) การไม่ผูกพยาบาทจองเวรคนอื่น (อพยาบาท) และการมีความคิดในทางที่ถูกต้องเหมาะสม มีปัญญาคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง (สัมมาทิฐิ)

ความสุจริตในมิติของมโนสุจริตจะเน้นหนักไปที่การไม่คิดละโมภโลภอยากได้ของบุคคลอื่น หรือสมบัติสาธารณะ โดยการคิดแสวงหาช่องทางที่จะอำนาจ และหน้าที่ไปกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อที่จะได้มาในขณะที่กายสุจริตจะเน้นไปที่การตัดสินใจประพฤติสุจริตโดยการแสดงออกทางกายด้วยลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การใช้กำลัง หรือการแย่งชิง และคดโกงด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งของ หรือสมบัติสาธารณะที่ตัวเองได้ตั้งใจและวางแผนเพื่อแย่งชิงหรือคดโกง ส่วนวจีสุจริตนั้น เป็นการใช้วาจาเพื่อโน้มน้าว บิดเบือน โทก หรือหลอกหลวงด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้คู่กรณี หรือบุคคลอื่น ๆ หลงเชื่อจนได้มาซึ่งสิ่งที่มุ่งหวัง

สรุปได้ว่าหลักสุจริตธรรมนั้นจัดได้ว่าเป็นรากฐานความดีทุกประการ เพราะหากบุคคลใดมีหลักสุจริตธรรมภายในจิตใจ จะกลายเป็นบุคคลหรือผู้นำที่มีชีวิตที่สะอาด ทั้งทางจิตใจ ทางกาย และทางวาจา ซึ่งความสะอาดของชีวิตทั้ง 3 ด้านนั้น จะส่งผลโดยต่อการเป็นอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายในครอบครัว ชุมชน องค์กร สังคม และประเทศชาติ รวมถึงก้าวไปสู่การสร้างความสะอาดในระดับโลกด้วย จะเห็นว่าความสะอาดในสังคมหรือระดับประเทศนั้น จึงมีรากฐานสำคัญมากจากความสะอาดในเชิงปัจเจกของ

ประชาชนในครอบครัว ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาความสะอาด จึงจำเป็นต้องเริ่มต้นมาจากฐานรากของชุมชน คือทุกชีวิตที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว ด้วยเหตุผลดังกล่าว พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า จงตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรมความดี โดยการประพฤติธรรมให้สุจริต อย่าประพฤติธรรมให้ทุจริต เพราะสิ่งที่จะรักษามนุษย์ และสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขคือสุจริตธรรมนั่นเอง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ความหมายของผู้นำ (Leader)

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2549 : 25) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้นำ คือ ผู้ชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหวหรือกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้ มีศิลปะ มีอิทธิพลต่อกลุ่มชน เพื่อให้พวกเขามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ หลายคนมีบทบาทเป็นผู้นำกันแล้ว เช่น เป็นผู้นำองค์กร ผู้นำสมาคม ผู้นำวัดและแม้กระทั่งเป็นหัวหน้าครอบครัวก็จัดว่าเป็นผู้นำ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2546 : 26) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง คุณสมบัติ เช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลาย มาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2544 : 11) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมส่วนตัวของบุคคล คนหนึ่งที่จะชักนำกิจกรรมของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันหรือเป็นความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำและผู้ตาม ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุจุดหมายร่วมกัน หรือเป็นความสามารถที่จะสร้างความเชื่อมั่น และสนับสนุนบุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายองค์การ

ประเวศ วะสี (2542 : 71) ภาวะผู้นำ คือ ภาวะที่ก่อให้เกิดศรัทธาเป็นที่ยอมรับและเกิดจุดหมายร่วมกันในสังคมนั้น ๆ

กวี วงศ์พุ่ม (2539 : 13) ได้ให้ความหมาย ภาวะผู้นำว่า การที่ผู้นำใช้อิทธิพลในความสัมพันธ์ซึ่งมีอยู่ต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยความสะดวก โดยใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกันเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย

ลักษณะและคุณสมบัติของภาวะผู้นำ

ผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ความสามารถ และลักษณะต่าง ๆ ของผู้นำ นักวิชาการและนักบริหารได้กล่าวถึงคุณสมบัติและคุณลักษณะของผู้นำไว้ดังนี้

มิทเชล และลาร์สัน จูเนียร์ (Michell and Larson, Jr., 1987 : 435-436) ได้ชี้ให้เห็นองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ในการพิจารณาว่าผู้นำใดมีภาวะผู้นำหรือไม่ ได้แก่

1. ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการของการใช้อิทธิพล ผู้นำจะพยายามมีอิทธิพลเหนือผู้ตาม เพื่อให้มีพฤติกรรมการทำงานตามต้องการ โดยมีจุดมุ่งหมายขององค์กรเป็นเป้าหมาย ไม่ใช่ เรื่องของบุคคลที่จะพึงมีภาวะผู้นำได้โดยที่ไม่ได้มีกระบวนการทำใด ๆ เป็นกระบวนการ (Process) ให้เกิดอิทธิพลต่อผู้อื่น
2. ภาวะผู้นำนอกจากจะเป็นกระบวนการแล้ว ภาวะผู้นำจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อผู้ตามยอมให้ใช้อิทธิพลต่อตัวเขา ซึ่งโดยทั่วไปก็ต้องพิจารณาถึงระดับความถูกต้องของอิทธิพลที่ใช้ด้วยว่า ไม่ใช่เป็นการใช้อำนาจเข้าขู่ข่มขู่ หรือบีบบังคับให้ทำตาม เพราะถ้าเป็นการเช่นนั้นก็ไม่ถือว่าเป็นภาวะผู้นำได้
3. ภาวะผู้นำจะถูกอ้างถึงเมื่อจุดมุ่งหมายของกลุ่มหรือองค์กรประสบความสำเร็จ ดังนั้น หากผู้นำไม่สามารถนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จดังกล่าว ก็ย่อมหมายถึงว่าผู้นำไม่ได้แสดงภาวะผู้นำหรือไม่มีความสามารถในการเป็นผู้นำนั่นเอง

กวี วงศ์พุด (2539 : 106-110) สรุปลักษณะที่ดีของผู้นำดังต่อไปนี้คือ มีการศึกษาดี เฉลียวฉลาด เชื้อมั่นในตนเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรและสังคม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ ความสามารถในการปรับตัวปรับอารมณ์ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมดี มุ่งมั่นที่จะสร้างผลงาน และมาตรฐานในการทำงาน มีความสามารถในการตัดใจ มีความสามารถในการจูงใจผู้อื่นได้ดี มีความสามารถในการคัดเลือกและพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างความสามัคคีมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริตใจ

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ภาวะที่ก่อให้เกิดศรัทธาเป็นที่ยอมรับ ที่ชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหวหรือกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้ คุณสมบัติ เช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลาย มาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม ลักษณะและคุณสมบัติของภาวะผู้นำ มีปัญญามองการณ์ไกล มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เป็นที่พึ่งพาอาศัยคนอื่นได้ มีการศึกษาดี เฉลียวฉลาด เชื้อมั่นในตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับหลักสุจริตธรรม

พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน (2542: 564) ได้ให้ความหมายของคำว่า สุจริต หมายถึง ประพฤติชอบตามคลองธรรม ประพฤติด้วยตั้งใจดี ประพฤติซื่อตรง สุจริตเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้และเป็นนามธรรม ไม่มีความหมายเฉพาะทางเทคนิคหรือคำจำกัดความตามบทบัญญัติกฎหมายแต่ประการใด ขอบเขตความเชื่อโดยสุจริต ได้แก่สิ่งที่ไม่ประสงค์มุ่งร้ายและไม่ประสงค์ที่จะไปฉ้อฉลบุคคลใดหรือการไป

แสวงหาเอาเปรียบคนอื่น เพราะเขาขาดความสำนึก ดังนั้นจึงเห็นว่าความสุจริตของบุคคลแต่ละคน จึงเป็นความคิดส่วนตัวของแต่ละคนซึ่งเป็นเรื่องสภาพในจิตใจของบุคคลนั้น

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2534 : 54) กล่าวว่า สุจริตทั้งสาม คือ ความประพฤติดีประพฤติชอบ 3 ประการ ได้แก่ 1) กายสุจริต ความสุจริตทางกาย ทำสิ่งที่ตั้งามถูกต้องประพฤติชอบด้วยกาย 2) วาจาสุจริต ความสุจริตทางวาจา พูดสิ่งที่ตั้งามถูกต้องประพฤติชอบด้วยวาจา 3) มโนสุจริต ความสุจริตทางใจ คิดสิ่งที่ตั้งามถูกต้องประพฤติชอบด้วยใจ

สมยศ เชื้อไทย (2551 : 168) กล่าวว่า คำว่า “สุจริต” เป็นคำที่มีความหมายกว้างและมีลักษณะเป็นนามธรรมจึงเป็นการยากที่จะกำหนดความหมายหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความสุจริตที่แน่นอนลงไปให้ชัดเจนอย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้วอาจแบ่งหลักสุจริตออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ หลักสุจริตเฉพาะเรื่องและหลักสุจริตทั่วไปประกอบกับการพิจารณาลักษณะทางกฎหมายของหลักสุจริตอาจทำให้เข้าใจความหมายและองค์ประกอบของหลักสุจริตได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า สุจริตธรรม หมายถึง การประพฤติชอบตามคลองธรรม ประพฤติด้วยตั้งใจดี ประพฤติซื่อตรง ความสุจริตทางกายการทำสิ่งที่ตั้งาม ช่วยเหลือเกื้อกูล สงเคราะห์ประโยชน์แก่ประชาชน ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ความสุจริตทางวาจาด้วยพูดสิ่งที่ตั้งาม กล่าวแต่คำสัตย์ พูดแต่คำที่เหมาะสมส่งเสริมสามัคคี มีเหตุผล และความสุจริตทางใจด้วยคิดสิ่งที่ตั้งาม ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะได้อันใด คิดเสียสละ เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ปฏิบัติปฏิบัติสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับทุกคนได้

สรุป

การบริหารเป็นภาวะหน้าที่ของผู้นำการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับคนอื่นดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างร่วมกัน ภาวะผู้นำ หมายถึง ภาวะที่ก่อให้เกิดศรัทธาเป็นที่ยอมรับที่ชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหวหรือกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้ คุณสมบัติ สติปัญญา ความตั้งาม ความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลาย มาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ตั้งาม ลักษณะและคุณสมบัติของภาวะผู้นำ มีปัญญามองการณ์ไกล มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เป็นที่พึ่งพาอาศัยคนอื่นได้ มีการศึกษาดี เฉลียวฉลาด เชื่อมมั่นในตนเอง ความสุจริตธรรมเป็นการประพฤติชอบตามคลองธรรม ประพฤติด้วยตั้งใจดี ประพฤติซื่อตรง ความสุจริตทางกายการทำสิ่งที่ตั้งาม ช่วยเหลือเกื้อกูล สงเคราะห์ประโยชน์แก่ประชาชน ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ความสุจริตทางวาจาด้วยพูดสิ่งที่ตั้งาม กล่าวแต่คำสัตย์ พูดแต่คำที่เหมาะสมส่งเสริมสามัคคีมีเหตุผล และความสุจริตทางใจด้วยคิดสิ่งที่ตั้งาม ไม่เพ่งเล็ง

คิดหาทางเอาแต่จะได้ คิดเสียสละ เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ประพฤติปฏิบัติสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับ
ปวงชนได้

องค์ความรู้ใหม่

การที่สังคมกระตุ้นเตือนให้มีการตระหนักรู้ในคุณค่าและความสำคัญของ “สุจริตธรรม” ภายสุจริต
เป็นการประพฤติดี และงดงามทางกายโดยงดเว้นจากการไม่เบียดเบียน และฆ่าสัตว์ การไม่แย่งชิง คดโกง
ยักยอก และลักพาสิ่งของที่เจ้าของมิได้อนุญาต และการประพฤติผิดในเรื่องกามคุณจนขาดความสำรวม
ระวัง วชิสุจริต เป็นการประพฤติดี และงดงามทางกาย โดยการงดเว้นจากการพูดเท็จ และบิดเบือน
เพื่อให้มา หรือให้บุคคลอื่นในทางที่ผิด การพูดจาเหน็บแนม และส่อเสียดบุคคลอื่น การพูดคำหยาบคาย
เพื่อให้คนอื่นเจ็บใจ และการพูดจาเพ้อเจ้อ หาสาระมิได้จากการพูดเหล่านั้น มโนสุจริต เป็นการประพฤติดี
และงดงามทางจิตใจ โดยการไม่เพ่งเล็งที่จะแสวงหาช่องทางเพื่อให้ทรัพย์สินสมบัติของคนอื่น การไม่ผูกพยาบาท
จองเวรคนอื่น และการมีความคิดในทางที่ถูกต้องเหมาะสม มีปัญญาคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง
การกระตุ้นเตือนความสุจริตให้เกิดขึ้นในสังคมไทยจนกลายเป็นค่านิยมหลักนั้น จะทำให้สังคมไทยเป็น
สังคมที่เหมาะสมแก่การลงทุน และการอยู่ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ บนฐานของความรัก
แบ่งปัน เคารพ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน

เอกสารอ้างอิง

- กวี วงศ์พุดม. (2539). ภาวะผู้นำ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี.
เต็มศักดิ์ ทองอินทร์. (2547). ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจ. พระนครศรีอยุธยา: มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.
ธงชัย สันติวงษ์. (2537). องค์การและการบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
ธรรมศึกษาออนไลน์. หลักสุจริต 3. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2564, จาก <http://www.xn--12c9b1aha5ai6e7a.com/2013/05/sucrit-3.html>
เนตร์ พัฒนยาวิราช. (2546). การจัดการสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส.
ประเวศ วะสี. (2542). ภาวะผู้นำ สภาพในสังคมไทยและวิถีแก้ไข ในภาวะผู้นำความสำคัญต่ออนาคตไทย.
กรุงเทพฯ: มติชน.
พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2534). พุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์.
กรุงเทพฯ: พิมพ์อัมไพ.

วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณแก่น 45
ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2565

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). ภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2540). พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิต.
- สมยศ เชื้อไทย. (2551). ความรู้กฎหมายทั่วไป : คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- สุรศักดิ์ ม่วงทอง. (2543). พุทธธรรมกับภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ : ศึกษาเฉพาะก้านันผู้ใหญ่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Mitchell, T. R., & Larson, J. R. (1987). People in Organizations : An Introduction to Organization Behavior (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.